Број 247. У Новом Саду, у петак 9. новембра 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот.
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. одсваке врсте оваких ситних слова

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући, де је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 2.
Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Како „Браник“ обмањује јавност

„Бранику“ није доста што стално на пада радикале, него је он сад још отворио и сталан одељак за итебејски зајам, у којем намерно напада, лаже и подваљује најодвратније, и све, што каже, штампа дебелим словима да видније представи свету — управо да видније обмањује јавност — како је саборски одбор учинио велики грех одобривши зајам купцима спахилука грофа Кинског. У „Бранику“ се непрестано истиче, како је тај зајам одобрен Мађарима У том већ скрива се она права подлост, јер из народних фондова давани су свагда зајмови и несрбима и сваком, ко фондовима према одређеном кључу пружи довољну сигурност за добивен зајам То најбоље знаде управник „Браников“, јер он је дуго година био фондовски адвокат и као такав је свагда суделовао седницама саборског одбора при подели фондовских зајмова. Не може се ни замислити да би наше новчане установе могле одржавати какав сепаратизам у том погледу на своју видну штету.

Непрестано подваљује „Браник“ да поменута земља не пружа довољну хипотеку за одобрен износ зајма те тако најружније сумњичи саборски одбор и изасланство његово, које је поменуту земљу испитало и свој суд дало о њој Поред тог „Браник“ истиче да ни министар Дарањи није одобрио зајам купцима исте земље и да је тај спахилук нуђен темишварској банци. Ови су наводи „Браникови“ обична обмана за лаковерне појединце. — Откуд „Браник“ зна све појединости и разлоге, зашто је министар Дарањи одбио подел зајма и зашто се темишварска банка није упустила у куп поменутог спахилука. Ко ће то да верује, што „Браник“ зна да прича. Ну свако зна, верује и види да је наступила општа новчана криза и да су новчани извори уснули уједаред, те је немогуће наћи новаца сад, кад се пређашњи зајмови увлаче и нови кредити обустављају.

Српски народно-црквени фондови морају вршити ту прописану задаћу да своје главнице што сигурније сместе, те да од њих што већи приход побирају и те приходе да употребе на одређене цели

Познато је да је пре ове кризе било новца свугде у изобиљу и да је новац од стране новчаних завода нуђен и свугде помоћу агената нам ћан. Услед тог многи и многи дужници фондовски употребили су прилику да прошире своје зајмове, па су конвертирали исте на другом месту Главнице су фондовима отказиване у већој мери тако, да су се накупиле готовине, које су се морале местити у српске новчане заводе и то на више страна у мањим свотама По себи се разуме да ове готовине не могу остати као стални улози јер као такови не доносе довољан приход, а хипотекарни зајмови имају првенство. Сад су наступиле прилике, да фондови могу а и морају своје главнице да издаду на хипотеке и тим начином да се увећаде приходи, који су пређе силом новчаних околности опадали стално. У том су се појавили купци спахилука грофа Кинског тражећи један велики зајам, што је дотичном фонду свакако врло добро дошло, да се његов приход у знатној мери шоткрепи. И то се још боље припомогло тим да се у исти мах и на тај начин продаду сувишне хартије, које су фондовима само 4% донашале. И саборски одбор у најбољој вољи и намери учинио је све, што би могло остварити исплату затраженог зајма и продати државне папире, која продаја свакако и од одобрења министра председника зависи Кад би се овај зајам исплатио, постигло би се тим врло много и тај успех би се свакако признавао у јавности саборском одбору. Његови највећи противници не могу да поднесу то, те се не жацају да шкоде самој ствари са својом познатом дреком, они доводе јавно мнење у заблуду и одржавају га у заблуди са свима махинацијама, које се само замислити дају

„Браник“ сумњичи изасланство саборског одбора, оспорава стручњачку меродавност при испитивању те земље. Није њему меродаван у том ни Јоца Николић, дугогодишњи опробани управник даљског добра патријарашког Па ко да буде меродавнији стручњак од Јоце Николића, који је у своје време свршио науке на „Алтенбуршкој Академији“ и за тим слушао агрономске науке на универзитетима у Халу и Лајпцигу, па по томе практиковао на добру немачког ћесара и одасвуда најбоље сведоџбе о свом успеху понео. Он је данас обогаћен дугогодишњим искуством и као трезвен, искрен, опробан и карактеран човек стекао је он свугде доброг гласа, где се поштено мисли и говори. — Поред таког стручњака свакако мање вреди мишљење нашег честитог Рајића, тим пре, ако је факт да је он и мишљао да купи дотични спахилук, који је делом био у његову закупу. Љубазан је „Браник“, кад истиче мишљење привредника Рајића, али кад Рајић чита познату лекцију у сабору оном познатом адвокату, који му е добацио да га неће учити у сабору један паор, онда се губи та љубазност „Браникова“ у ступцима његовим, који су пуни мржње Ваља све употребити да се пластично представи нешто, што стању ствари не одговара.

Нека се „Браник“ не брине шта ће да буде ако земља остане фондовима на врату. Свакако је сигурнија земља од хартија, а и прошли народно-црквени сабор донео је уредбу за куповање земље за фондове Међутим један од изасланика саборског одбора у сваком случају радо ће преузети земљу, ако баш дотле дође. Нема ту никакве бојазни да је земља лоша, та ваљда купци разумевају шта узимају, те неће њих неколико тако слепо упасти у неповољан куп спахилука и олако заложити и свој дојакошњи иметак, који такође у залог понудише Та све је то јасно „Бранику“, али он силом сипа песка у очи и изврће факта.

„Браник“ злонамерно представља свету, како саборски одбор силом шкоди срп-

ПОДЛИСТАК.

НЕРОДОЉУБИВА ИСТОРИЈА.

— Јаша Томић. —

X.

При крају своје књиге о »такозваној великој сеоби српског народа« Руварац је необично обазрив. Да нас сувише не повреди, он само шапуће, говори нам на уво, оно што има да каже. Вели на 144. и 145. страни:

... »А сад приклони ухо рођени мој и чуј што ћу ти ја рећи о збитију том! Ћесар римски и краљ угарски Леополд није никад позвао српског патријарха и народ српски, да се исели из српских земаља и дође у земљу Угарску и словинску«.

Даље шапуће, али подвлачи редове, овако: »Срби су од год. 1691.—1699. били у Угарској само гости и пошто их нико није позвао у земљу угарску, незвани гости«.

На крају књиге, (на страни 154.) Руварац већ више и не шапуће, већ гласно довикује ово: »И ја не знам, како су наши стари, и први и потоњи наши стари, на основу оне четир речи у прогласу (од 8. априла 1690 год. о слободном избору војводе) управљеном на све хришћанске народе, могли доцније у угарској земљи тражити војводу и војводину за тог војводу, кад им никад нико није обећао да ће они и у туђој угарској земљи бирати војводу и имати своју војводину«.

Истина, само су четир речи. Али шта ћемо кад те четир речи зајамчавају слободан избор војводе. Но да ли се то тицало баш Срба и да ли је то важило и за Угарску?!

После онога што сам већ изнео, скоро је излишан сваки други даљи разговор. Па опет. Има некога, који је у стању отклонити сваку сумњу и који је позван на то. А ко је то?

То су најстарији извори, на које се Руварац оволико позива у свом »кнез Лазару«. Да видимо те најстарије писане изворе. Али не оне, које је забележио један руски ђакон, на путу, по ономе што је чуо. И нећемо казати: све је лажно и све је измишљено чега тамо нема, него да разгледамо оно, чега тамо има, и о том да судимо. Погледаћемо званична акта, а уједно да видимо како су главни људи и с једне и с друге стране сматрали привилегије. Да видимо како су тумачили онај позив и привилегије наши стари који су прешли и како је судио о њима бечки двор, који је те привилегије дао. И то одмах за врућа трага.

Па ако утврдимо и нађемо, да су најпозванији тумачи оног позива и привилегија друкче тумачили од Руварца, онда нека се Руварчеви ученици томе поклоне. Јер Руварац не може да се позове у својој расправи чак ни на народне песме. Он може да се позове само на — Швикера, који је 190 година доцније узео нешто да доказује. А какав је Швикер извор то смо већ видели.

Како су дакле наши претци, који су прешли 1690. године овамо тумачили позив и привилегије?

Навео сам већ, да је патријарх Арсен III. писао представку цару и краљу Јосифу I. и подсећа га, да је он, патријарх, извео народ из старих седишта у Угарску **на писмене** позиве цара Леополда.

Руварац вели, да се патријарх само хвалио, али бечки двор није патријарха Арсенија терао у лаж. А он би то учинио био, да је имао повода за то.

У свима царским и званичним писменима онога доба нема нигде ни једне речи, да су Срби бегунци и дошљаци.

А како је с војводом? Срби су, чим су прешли у Угарску **одмах** почели да ишту војводу. Искали су га 1691., 1692., 1693. године, и доцније. Може ли се замислити, да би они то радили и смели радити као бегунци и да нису били до дна душе уверени, да имају право на то. Истина, Срби су искали да им се пусти деспот Ђорђе Бранковић, па да им он буде војвода. Разуме се војвода на основу привилегија.

Шта одговара бечки двор?! Да ли им вели: Ви немате права на војводу? Ви сте бегунци! Онај позив од 1688. и од 6. априла 1690. не тиче се вас. Швиндлери једни!

То што вели Руварац и његови ученици није говорио ни цар, ни бечки двор. Они су

ским новчаним заводима тим, што вади улоге из њих да тај новац изда Мађарима и ако је њему познато решење да се зајам може само тако исплатити, ако се продаду хартије, те су и купци спахилука пристали да надокнаде диференцију курса, уколико тај буде нижи од номиналне вредности хартија.

Надаље труби „Браник“ како ће многи Србин жалити на саборски одбор, кад му буде меница протестована услед тог, што се заводима одузима улог. Ово је једна проста смицалица, којом „Браник“ хоће лаковернима да предочи како је Саборски Одбор крив, што се менице протестују. Ако и повуче Саборски Одбор улоге од новчаних завода, чини то кад мора, а то не би баш тако силно утицало на прилике појединих новчаних завода. Не мора тим поводом ни сам централни кредитни завод да протестује менице Србинове, јер он ће тек ваљда из чистог родољубља да откаже несрбима оне многобројне кредите. У осталом знамо да Ц. К. З. има огроман улог. Кад се од тако огромног улога, који иначе не стоји ни у приближном складу са акционарском главницом његовом, одузме неколико хиљада круна улога, то је тако незнатна чињеница, да ће свако увидити „Браниково“ пренемагање „Браник“ не може да суди по правди и да призна факт да је онај Саборски Одбор којег он толико напада и ружи, био толико добар да је ево, већ шеста година протекло па ако лежи фондовски новац у централном кредитном заводу. Свакако „Браников“ саборски одбор не би према радикалима толико толеранције показао!

„Браниковци“ су се свагда и на сваком месту прекомерно заузимали за свој завод тако, да нису имали ни најмањег обзира према другим српским новчаним заводима, сем два три, који су de facto за њихове сматрали. Онда није „Браник“ дрекао како саборски одбор не поступа коректно са фондовским улозима. Шта више пређашњи саборски одбор држао је знатне улоге у пештанским чивутским заводима, и то без икаква зазора.

Нема право „Браник“ да сузе пролива и ламентира што је саборски одбор отказао фондовски многогодишњи улог у кикиндском заводу. Тај завод ни близу није српски завод, а поред тога може се оправдано тврдити да је тај отказани улог кикиндском заводу читав низ година користио, па доста је било и време је крајње било, да се тај улог уступи једном чисто српском и сигурном заводу који то у првом реду заслужује. Може „Браник“ заједно са „Српским Гласником“ у В. Кикинди јаукати, колико му је воља, али саборски одбор је учинио добро дело с тим улогом и он прелази с презрењем преко силних подметања, којима он своје читаоце увесељава.

Знамо да је централном кредитном заводу недавно отказан неки шајкаши улог од 800.000 круна, који је тамо смештен био по 3% на прираст.

„Браник“ не говори о том ништа, не тужи се у јавности, а није ни мудро, што он тако много задире у ствари новчаних завода. Заводе не ваља увлачити у политику, зна то „Браник“, али не може да одолева гњеву свом. Може се рећи да се и „Браников“ завод доста користио са фондовским улозима те тим и својим оснивачима са 10% дивиденде највише користи придонео. Свагда су се „Браниковци“ најбоље трудили да њихов завод свугде најбољу јабуку уграби, ну ипак зато није саборском одбору „Браников завод трн у оку као што то „Браник“ наглашава.

„Браник“ у својој ревности да свугде напада саборски одбор радо прештампава из других листова, све што нађе. Тако је „Србобран“ напомињао да ће фондови плаћати 10% пореза на камату тог зајма, који ће се Мађарима да исплати, и онда по његовом тумачењу, зајам не би доносио 6% чистих. „Браник“ је одма то прештампао и додао 35% прореза. На што се све не сећају противници, па натрчавају главом на зид. Кад су једној потркуши доказали да фондови не плаћају тог пореза, продерао се тај брижник: „Па то нам је кортешко средство да се набацујемо што боље на вас радикале!“ Па и „Браник“ тако исто из обести напомиње каматовни порез да докаже како саборски одбор нема право, кад каже, да ће споменути зајам чистих 6% доносити.

А сад још да приметимо „Бранику“ ово: Кад буде сабор даље прегледао фондовске рачуне наићи ће на доста изгубљених фондовских главница из оног доба, кад нису били радикали на управи српских народних фондова. Са каквом опрезношћу и ригоризитетом су некад одобравани неки и неки фондовски зајмови, то би нам морао управник „Браников“ да разјасни и протумачи ону дуготрајну и штетну процедуру при утеривању неких зајмова. И тако на „Браникове“ хотимичне замерке и ништава пророчанства у погледу одобреног зајма Итебејцима подсећамо и упозоравамо га на прошлост и на оне фондовске губитке, који се не могу побити никаквим извртањем факата.

В.

Нови Сад, 9. новембра.

Политички положај. Влада је решила, да због опструкције поднесе сабору законски предлог од једног параграфа. У том параграфу да се опуномоћи влада да изведе оно поравнање, које је склопљено с Аустријом.

Мађарска коалиција пристала је на ово, али на то не пристају они, који су изашли из мађарске независне странке. Они хоће да опструишу против оваког начина законодавства.

Тим је положај врло тежак.

Нови Сад, 9. новембра.

Министар-председник Векерле код краља. Јуче је био министар председник Векерле код краља. Говорио је о поравнању.

Кад се министар-председник вратио, питали су га новинари, шта ће бити с опструкцијом.

Министар председник је одговорио: — То ће већ свршити бан.

Питали су министра председника, да ли је краљ пристао, да се поднесе законски предлог, да влада спроведе поравнање.

Министар председник одговорио је: — Краљ је на то пристао, још кад смо предложили поравнање.

На послетку су новинари питали: Је ли сигурно, да ће се у сабору примити онај законски предлог, да влада изврши поравнање.

На то је министар председник одговорио: Сасвим је сигурно.

Но према ономе, што су закључили они посланици који су изашли из Кошутове странке, не изгледа сасвим сигурно.

Нови Сад, 9. новембра.

Нова криза у изгледу. Гроф Андраши је изјавио, да он одлучно тражи да се саборски пословник промене. Ако не пре, а оно бар онда кад ступи у живот нов изборни закон. Он ће гледати да тај закон прође кроз сабор до лета. Али онда нека се промене пословник саборски. Ако се то не учини, он ће одступити.

О овом тече већ одавно потмула борба у редовима мађарске коалиције. Независна странка неће да мења пословник, али друге мађарске странке хоће. Неки беде чак уставну странку, да она подржава такво стање, због кога траје опструкција у сабору. А то само зато, да би дошло до промене пословника у назадном духу.

Нови Сад, 9. новембра.

Распуштање хрватско-славонског сабора. Пронео се глас, да је на прагу распуштање хрватско славонског сабора. Но полузванично оповргавају ту вест.

се изговарали, да ствар грофа Ђорђа Бранковића мора да се испита.

Па шта бива после? Срби траже подвојводу док се ствар не испита. Траже га одмах и ћесар дозвољава избор подвојводе још 1691. године. То је признање цара Леополда I. да су Срби заиста имали право и у новим крајевима, у Угарској, на избор војводе. Јер подвојвода условљава војводу. И заиста су Срби изабрали за подвојводу Јована Монастерлију и Леополд I. обзнанио је овај избор 24. марта 1691. године.

Дабогме, ово је бечком двору задавало бриге. Бартенштајн тумачи у свом извештају какве бриге. Он вели: »Кад су под побожним царем Леополдом I. позвали Србе, који су под турским јармом стењали, да пређу овамо и боре се за хришћанство, указали су им толику почаст, да је именовани цар, само да их задобије, понудио им права да бирају свога војводу, иако је то право било врло опасно«. Колико је опасан такав војвода, вели Бартенштајн, то се видело шта је радио Запоља против Фердинанда. Но опет се прешло преко тога, вели даље, јер су од многих српских насељеника очекивали велику корист.

Но чим је бечки двор видео да Срби најозбиљније траже војводу, и да од тог лако одступити неће, он им не пушта из затвора грофа Ђорђа Бранковића, даје им подвојводу, али се стара да изигра то право. Ни пола године после избора подвојводе, излази царска привилегија 20. августа 1691. године, у којој се преноша право војводе на патријарха. Тамо се вели: »Да сви (Срби) од архиепископа, као црквене поглавице зависити имају, како у духовним тако и у светским стварима«.

Бартенштајн мисли да је у овој ствари попустио патријарх Арсеније — сујете ради. Није хтео да буде неког међу Србима (војвода), који би помрачао његову славу.

Беч је хтео да изигра српско право на избор војводе и изиграо га је. Али он то право није никад порицао. Та чак и онда, кад је пренео власт војводе на патријарха, није дирао у подвојводу.

Три године после тога, кад је била реч у коме крају да се населе Срби, упутио је цар Леополд I. преко дворског војеног савета саопштење патријарху Арсенију, и српске војске подвојводи Јовану Монастерлији. Тамо се обриче да ће Срби бити потчињени само цару и краљу, а слободни сваке друге зависности, како жупанијске, тако и спахијске.

Монастерлију све до смрти његове нису дирали; њега су признавали и именовали поред патријарха. После смрти Монастерлијине нема више подвојводе (зар што је војвода — патријарх), него је војском српском управљао полковник. А тек 1763. год. дакле 73 године после себе узимају патријарху светску власт и ограничавају га на духовне ствари.

Беч није искрено мислио. Ни у чем. Види се, како је постепено узимао Србима све. Али чак и тај Беч није могао да стане на оно становиште, на које је стао доцније Руварац и да каже: — Оне привилегије нису вами дароване, не тичу се вас.

У привилегијама се свуда спомиње српски народ као целина. И има у привилегији од 21. августа 1690. год. јасно права на избор патријарха. Па је и то хтео бечки двор да изигра — првом приликом.

Чим је умро патријарх Арсеније III. те сазван сабор у Крушедолу, онда је царски комесар Квариент, добио познато упутство. Налог му је био, да гледа, ако икако може, да патријарха бирају само они Срби, који су се преселили под патријархом Арсенијем, а не и староседиоци. Даље је имао налог, да наговори Србе, да не бирају патријарха, него да назначе тројицу, међу којима ће цар именовати једнога. Али му је у упутству наглашено, да све то покуша извести вештином, а никако да доведе ствар до прелома.

Из овог тајног упутства, које је већ у више маха обелодањено, види се најјасније, да је бечки двор сматрао наше привилегије сасвим онако, како их је наш народ сматрао, само је покушавао да их изигра.

Наш народ је онда одбио нацрт царског комесара Квариента. Он је бирао патријарха и бирао га је цео народ, не питајући ко је кад дошао. Та то је јасно излазило и из Леополдових привилегија и из дипломе цара Јосифа I. да српски народ у Угарској сачињава један народ и једну цркву.

Мислим, да у оним другим питањима могу бити краћи. Наследник патријарха Арсенија, Исаија Ђаковић, писао је цару Јосифу 4. јануара 1708. год.: »Његовог Величанства свемилостива воља и жеља била је та, да је ваљало народу нашем башка земље или област оцепити«. О томе је и било говора. Шта значи

одлучније. Дабогме, та полузванична опо-вргавања нису никад сигурна. Врло често хоће само да заметну траг.

Нови Сад, 9. новембра.

Жупанијски избори. Жупанијски из бори за жупанију бачку довршени су. Ми немамо извешћа из свију места, али нам изгледа да је победила већином у с т а в н а с т р а н к а, која је бирала натароше солгабирове и старе тисиновце. Било је местимице великих незаконитости Ми ћемо о овом проговорити опширније.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. новембра отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 70 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којима крајем октобра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец новембар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло.

Победа радикала.

Пишу нам из Обровца: Приликом избора жупанијских скупштинара победио радикал Никола Теодоровић, парох обровачки. Борба је била велика, јер су у Новој Паланци сами Немци, а у Обровцу су у већини, но хвала браћи Словацима из Гложана, који дођоше у импозантном броју под вођством српског пароха тамошњег др. Јована Радивојчевог и угледног Словака Мише Коларовог, те одлучише борбу у корист радикалног кандидата.

Просветна борба у Аустрији

До осамдесет посланика аустријског парламента, који припадају немачким слободоумним странкама, имали су прекјуче редовну скупштину, на којој су најенергичније протестовали против нападаја, што их католици натераше против слободе научног истраживања на великим школама. Уједно се одбија сложан рад са хришћанским социјалистама и у привредним питањима. — И тако ће у Аустрији да се разгоре просветна борба између католика и слободоумних.

Догађаји у Русији.

Велики кнез Петар Николајевић извезао се на аутомобилу са својом супругом, у пратњи два генерала, са свога бримскога добра. На путу их нападну разбојници. Генерали поскачу и ухвате двојицу, а остали ј утекоше. Ухваћени неће ништа да одаду. Сав је изглед, да је напад учињен ради пљачке. У Лубљину су десет пољачких револуционараца напали на судску архиву слуге су повезали, па онда покупили сва акта, која су се тицала политичких процеса, и запалили. У бесарапској државној штедионици откривена је проневера од неколико милијона рубаља. Власт је ухапсила управника и врховног надзорника. Ратни суд осудио је у Проскурову (Подолија) једанајст људи на смрт, што су бунили свет.

Католички универзитет.

Удружење за оснивање католичкога универзитета у Салцбургу држало је ових дана скупштину, на којој је извештач јавио, да друштво располаже са три милиона круна у сврху градње католичкога универзитета. Том приликом држао је говор и бечки градски начелник Луегер, вођа аустријских хришћанских социјалиста. У своме говору напао је Луегер на универзитете и негу слободне науке. Рекао је, да на универзитетима ниче неродољубивост и нерелигијозност (против вере). Његове речи изазвале су код слободоумних слојева жив отпор. Универзитети не могу служити тежњама католичанства, и, ако се католичанство коси са напредном науком, онда оно мора поћи за науком, а не обрнуто.

„Коло младих Срба“ у Будимпешти.

17. новембра ове године одржало је „Коло младих Срба“ у Будимпешти своју другу редовну седницу, на којој је изабран овај управни одбор: Председник: Ђока Стејић, машински инжињер; потпредседник: Душан Јелесић, студ. мед.; I. тајник: Милан Матић, студ јур.; II. тајник: Сава Јанковић, студ. мед.; благајник: Димитрије Кнежевић, канд. инж.; књижничар: Давид Поповић, студ. инж.; Домаћин: Јован Бекљанов, студ. јур.

Ухватио га.

Један познати француски песник живео је у свом летњиковцу. Био је живчано врло слаб и нарочито је патио од несанице. Једне ноћи легне да спава. У неко доба ноћи пробуди га лавеж једнога пса. И од тада се то редовно понављало. Песник је ужасно патио од тога и поче очајавати. Он се потужи људима, а ови му рекоше, како има један човек, који има чудновату моћ над псима. Он у то није веровао, али ипак дозове тог човека и обећа му богату награду, ако одстрани оно псето што ноћу украј његовог прозора лаје, а које он не може да ухвати. Тај човек се обећа за ову услугу. И тако престаде лавеж неколико недеља. А после поче опет старо зло. Песник се досети јаду. Позове оног човека и запита га, како то да он уме тако да утиче на животиње, он мора бити да уме да хвата њихове гласове. Он се човек превари те поче кокотати гласом кокоши, најзад поче и лајати. Песник позна глас онога пса, извади добру напојницу и рече, да тога више не чини, јер ће га предати жандарима. Од то доба био је мирни.

Борба с лавовима

Ових дана се десио један страшан догађај. То је било у близини железничке станице у Висхолу, у Баденској. Ту се, од некога времена бавио један циркус који је имао и својју манажерију. Кад су довршене представе, зверови су позатварани у своје кавезе и цео караван је пошао железничкој станици, али се на један врло вагонетан начин, отворише врата и три снажна бербалска лава јурнуше на

оно у акту дворског војеног савета (1694. г.), да Срби буду потпуно независни од жупанија и спахија.

У привилегији од 1691. год., дакле кад су већ Срби прешли, јасно стоји, да Срби могу бити под управом својих сопствених магистрата, да могу уживати старе привилегије и обичаје. Истина је, ми не налазимо у оно време Србе у засебној области, али има доказа, да су за време Јосифа II. имали чак у пештанској околини своје сопствене магистрате, независне од других. Какав су положај заузимали Срби кад су се доселили, види се из привилегије Карла VI. од 10 априла 1715. год. где вели: »На захтевање народа српског и његових управитеља и чиновника«. Дакле су Срби живели под својом управом и својим чиновницима и с тима су владари рачунали. Па зар су то бегунци били?!

Није овде реч о једној привилегији. Од 1690 до 1595. године има их пет, које је издао Леополд I. За тим су те привилегије потврђивали и други владари редом: Јосиф I. 7. августа и 27. септембра 1706. год. Карло VI. 2. августа 1713. и 10. априла 1715. год. и Марија Терезија 24. априла и 18. маја 1743. године.

Ту дакле не може бити сумње ни извртања, да су оне прве привилегије важиле само турску царевину и кад се Срби онамо врате. Јер се све потоње привилегије позивају на оне прве.

Швикер нам није пријатељ. Али ма како да побија значај наших привилегија, он признаје, да су Срби заузимали изниман положај, коња. Једног лава је коњ тако страшно ударио да су били „Staat im Staate“ (држава у држави), и онда су им завидели Мађари а и други на том положају.

Ми видимо где се установљавају у Бечу нарочита тела за српске ствари. Српски дворски одбор и српска дворска канцеларија. Ми не налазимо заштите у тим одборима, јер у њима и нема Срба, али се рачунало са српским привилегисаним положајем и тај су положај сви признавали.

А Срби?! Они су живели што су дуже могли у земуницама и чатрљама. Дуго су се надали, чак и после карловачког мира, да ће се вратити у своју стару постојбину. А после су стрепили, да им не окрње права њихова. И чим су у коме крају покушали да их баце под власт спахија или несрпском управом, они су се подизали, оставили куће и огњишта, те се селили у друге крајеве угарске. Преко ноћ су нестајали оданде, где су хтели да им окрње задобивено право. Ето, тако су гледали на привилегије наши стари, који су се доселили под патријархом Арсенијем III.

Овде бих могао да завршим. Но хоћу на крају овог одељка да поновим оно, што сам изрекао у овој ствари у моме говору на дан четрдесетогодишњице »Заставине«. Тада сам рекао ово:

»Да су Срби прешли под погодбом овамо, показује најбоље и сама садржина царског позива и привилегија. Па чега има у свима тим списима? Има, да се Срби признају као самосталан народ и да ће им се то осигурати. Моћиће сами собом управљати а биће подложени

питом, да се почео поводити, а други лав је здерао велико парче меса са сапи другога коња. Па и кочијаш је морао да се бори са та три лава. Једна његова рука знатно је рањена, али њему је ипак пошло за руком, да се бичем брани. На срећу убрзо дођоше укротиоци и помоћу мрежа и махрама, утераше лавове опет у кавезе.

Забава с игранком.

Српско црквено певачко друштво у Ковину приређује забаву с игранком, у недељу 11. (24.) новембра 1907. у просторијама „Хотел Централа“ (Српске Читаонице). Чист приход ове забаве намењен је друштвеном хоровођи г. Д. Шамбеку.

Забава српске ратарско-занатлијске читаонице у Новом Саду.

У недељу, 11. (24.) новембра о. г. приређује српска ратарско-занатлијска читаоница у корист своје благајне забаву са игранком и томболом у дворани »код три круне«. Почетак тачно у пола осам сати у вече. Цене: Седиште 1 круна, стојање 60 потура.

Књижевни прикази

Седам прича за девојчице и дечаке, с руског превела Косара Цветковићева, наставница више женске школе. Београд 1907. Штампарија „Давидовић“, Дечанска улица бр. 14. Цена 1 динар.

Глас пастира, друго коло проповеди презвитера Глигорија А Николића, пароха иришког. Српска манастирска штампарија у Сремским Карловцима, 1907.

Главни уредник: Јаша Томић
Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Т р г о в и н а.

НОВИ САД, 9. новембра 1907. године.

Пшеница прве каквоће 22 к. 40 до 23 к. 20 п.	до 100 кгр.
Пшеница нова 23 к. — п. до 23 к. 20 п.	
Пшеница средња 22 к. 40 п. до 22 к. 60 пот.	
Пшеница лакша 22 к. — п. до — к. — пот.	
Наполица нова — к. — п. до — кр. — пот.	
Јечам 15 круна — пот. до 15 кр. 20 пот.	
Зоб нова 14 кр. 40 пот. до 14 кр. 60 пот.	
Кукуруз у зрну стари — к. — п. до — к. — п.	
Кукуруз у зрну н. 12 кр. 60 п. до 12 кр. 80 п.	
Кукуруз у клипу н. кр. — п. до кр. — п.	
Маст 140 кр. — п. до — кр. — пот.	
Сланина 140 кр. — пот. до — кр. — п.	
Сланина пађена 140 кр. — п. до — кр. —	
Свињи угојени тешки 92 до 94 пот.	кгр.
Свињи средњи . . 88 до 90 пот.	
Свињи лаки . . . 80 до 86 пот.	

ФРАЊЕ ЈОСИФА ГОРКА ВОДА
је од многих година одлично опробано средство.
1406 12—

само цару. Из свога народа могу слободно бирати светског и црквеног управитеља: војводу и митрополита. Ослобађају се од намета и осигурава им се њихов економски опстанак.

Ово је написан програм Срба из 1690. године. Само онај то не види, који не познаје начело и душу Србинову. Та зар има икога, ко може замислити, да је цар Леополд све оно могао дати »бегунцима« Не! Оно су српски услови, под којима су били вољни селити се, ма и привремено.

Та Беч није ни једног часа намеравао да испуни Србима привилегије. Он је оно потписао зато, јер Срби нису хтели другчије. И зар оно програм Беча? Да се Аустрија сетила да обећа Србима војводу и митрополита из српског племена, она би казала: цар ће их именовати! Никад се не би Аустрија сетила да каже: Можете их слободно бирати. Какав избор у оно време у Аустрији? То су само могли Срби тражити. Та зар тамо није јасно написано: да се ово д а ј е н а о с н о в у с т а р и х п р а в а и о б и ч а ј а. Дакле наша стара права и обичаји, (према времену и простору) то су наше привилегије из последње десетине XVII. века.

Познато је да су се Срби вековима борили, не би ли очували привилегије. Да тај програм, да те привилегије не одговараху духу српског народа, да му то није било у крви, Србин би малаксао и никад не би поднео оно-лико жртава, колико је подносио.«

А сад да пређемо на трећу знамениту Руварчеву књигу, »Montenegrina«.

ЈЕДАН ПРИЈАТЕЉ МАТЕРА

је СКОТОВА Емулзија, које иду у сусрет порођају, а пате од осећаја великог умора и клонулости. Дејство СКОТОВЕ Емулзије је исто тако чудновато, као и задовољавајуће.

НОВА СНАГА и НОВА ВОЉА ЗА ЖИВОТОМ

даје се осетити, као да се употребљује чаробно пиће. Али још више, када мали створ светлост света угледа, својим родитељима причиниће особиту радост својим здравим изгледом и снажним обликом, јер је СКОТОВА Емулзија хранећи матер и њега је хранила и снажила, укратко најповољније је утицала.

Здраво само са Прком — рибам — као знак врранције Скотовог поступка.

Цена оригиналној боци 2 Кр. 50 пот.

Може се добити у свима апотекама

1202 2–5

Стечај.

„Задруга Срба занатлија НОВОСАЂАНА“ издаје свој локал, који се налази у Змај-Јовановићевој улици бр. 20

У НОВОМ САДУ

од 1. маја 1908. са свима просторијама под закуп на три године.

Рефлектанти треба да поднесу своје писмене понуде председништву најдаље до 1. јануара 1908 (Одбор задржава себи право, коме ће локал издати.)

Из одборске седнице од 22. окт. (11. нов.) 1907.

Лука Милетић
председник.

Г Мирковић
бележник.

1491 1–3

СУВАЧА

са два пара каменова олајницом и ваљоницом

(све троје тера коњска снага једним колом) модерно удешена, пре 8 година прављена, црепом покривена — продаје се.

Упитати код:

Љубомира Мирковића
Шид (Срем.)

1492 1–3

ИМАМ НА ПРОДАЈУ

ајглера, (штуфера) од прве класе најбоље врсте 10 хиљада, и то

монтикуле и порталиса,

140 круна по хиљади и 10 хиљада прпољака, порталиса прве класе уз врло повољну цену. Обратити се на

Душана Пуршела
Срем. Карловци.

1496 1–3

МОЈУ ШПЕЦЕРАЈСКУ РАДЊУ
са
ШТЕЛАЖИМА

из слободне руке продајем. Ко има вољу може у истој кући добити стан, налазећи се с трафик м и лиценцом на једну или више година:

Стеван Јерков
Тител.

1497 1–3

ЗА МОЈУ ШПЕЦЕРАЈСКУ ТРГОВИНУ

требам самосталног вештог

шпецерајског помоћника,

А ЗА МОЈУ МАНУФАКТУРНУ ТРГОВИНУ

2 добра и вешта продавца.

Ступање одма или за 14 дана од акцепта.

Светозар Николић
у Меленци.

1495 1–3

Требам два старија

МАНУФАКТУРНА ПОМОЋНИКА,

који могу одма ступити и који су немачком говору вични.

Миша Николић,
у Инђији (Срем).

1480 2–3

МЕЊАЧНИЦА

1435 3—

НОВОСАДСКЕ ФИЛИЈАЛЕ

Пештанске Угарске Комерцијалне Банке

НОВИ САД господска улица број 12

купује и продаје по свагдањој дневној цени

Динаре ● ДУКАТЕ ● Доларе

као и сваковрсне стране новце вредносне хартије,

ЛОЗОВЕ.

За старе дукате плаћа највећу цену.

ЗА НАШУ ШПЕЦЕРАЈА И ДЕЛИКАТЕСА ТРГОВИНУ

потребујемо

старијег помоћника,

доброг детајлисту,

који је српском, немачком и мађарском језику вичан

Петровић и Поповић
Нови Сад

1484 2–3

ГОСТИОНИЧАР,

распуштеник тражи удовицу или старију девојку, која нешто мираза има. Исти је сам, има радњу, у средњим годинама и образован је Србин, ушао би и у кућу. Понуде моли на администрацију овог листа под знаком: „А. Б. 100.“

1463 3 3

ИЗДАВ. КЊИЖАРНИЦА **А. Пајевића** (С. Ф. ОГЊАНОВИЋА)

У Новом Саду.

Изашли су из штампе и разашиљу се календари за 1908 годину:

„СТРАЖИЛОВО“

велики илустровани календар за 1908. год. уређује Јован Грчић проф. цена К. 1·—

НОВИ „ОРАО“

велики илустровани календар за 1908. годину . . . . . цена К. —·70

„Српски Соко“ нар. календар са сликама за 1908 год. К. —·60

Нови „Србобран“ нар. календар са сликама за 1908. год. К. —·50

„Ружица“ народни календар са јуначким песмама . . . . К —·40

Бранко Радичевић . .	К. —·40	Гнаватор шаљиви . .	К. —·40
Мађедовац	К. —·40	Шаљивац	К. —·40
Косово	К. —·40		
Планетар	К. —·40	Календар Матице Српске	К. 1·—

1498 1–5 **Препродавцима највећи рабат.**

ПОЗИВ

на

УПИС У ЧЛАНСТВО

„Посмртна и припомоћна удруга у Сибињу“ за новчану и посмртну припомоћ плаћа за свакога свога члана пригодом његове смрти знатну своту од 1000 Кр. словом једну тисућу круна односно 2000 круна словом две тисуће круна. А осим тога подељује знатне новчане потпоре од чистог добитка, без иног већег надоплатка за незнатни смртни принос од 1 до 6 круна.

Напокон од 1 новембра о. г. на жељу најсиромашнијег слоја основали смо мало коло са 100 и 200 К. са посмртним приносом од 20 и 40 фил. кад који умре по узору великога.

У опће је ово коло $^1/_{10}$ великога кола у свему.

Напокон за дете уписаног члана, ако умре, припада потпора до 6 године 30 К. а прако 6 ио 15 година 50 К. Исплаћује се одма, кад се доприносу доказала о смрти.

Посмртна и припомоћна удруга друштво је најновије врсти, а у домовини нашој прво таково друштво, дочим је по увјетима једино ове врсти, јер од чистог добитка подељује болесним и ином згодом настрадалим члановима новчане потпоре те предујмове. У случају доказане тешке невоље и сталну месечну припомоћ, чим се јасно хуманитарност друштва доказује. Да је посмртна удруга једно од добрих и на здравој подлози основаних друштва, те да ужива поверења јасно је што је за краткога свог деловања основала подружницу са седиштем у Сарајеву у посестрим Босни и Херцеговини.

Увети су до 60 године живота, не могу се уз повишене пристојбе у посебно коло примати особе од 60—70 год.

Увети за примање јесу следећи:

1. Да се испуни тискана пријавница, те у име уписнине плати 5 (8) К. (односно 10 (16) К.)
2. Да докаже да је здрав.
3. Да пошље 2 К у име чланарине, чим обавест добије, да је примљен.
4. Да онда, када добије обавијест да је примљен, пошаље 2 К. односно 4 К (8) кр. посмртнине за први смртни случај.

Даље дужности и права чланова установљују правила, која се са приступницом и проспектима бадава деле.

Све упуте као и тисканице даје равнатељство „Посмртне и припомоћне удруге“ у Сибињу (Славонија) те подружница у Сарајеву (Босна).

Траже се господа повереници уз добру награду.

Најбоља опскрба за људе сваког сталиша, а особито за чиновнике, обртнике и раднике.

До данас исплаћени су коли на смртном случају, толи на потпорама многи чланови.

Сваки члан кола посмртне удруге у Сибињу може бити чланом кола подружнице у Сарајеву. Дакле двоструко може бити осигуран. Удруга дакле имаде 3 кола и то са 1000 Кр., 2000 Кр. те посебно коло са 1000 Кр, за особе, које су навршиле 60 година, а нису прекорачиле 70.

Подружница у Сарајеву имаде исто толико кола. У свако то поједино коло може једна те иста особа уједанпут бити уписана.

Давле напред!

САРАЈЕВСКА ПОДРУЖНИЦА ПОСМРТНЕ И ПРИПОМОЋНЕ УДРУГЕ
у Сибињу.

1481 2–3

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.